

Genier och andra

HUMANIST- OCH TEOLOGDAGARNA | 17-18 APRIL 2015

Genier och andra

Det finns många olika definitioner av vad ett geni är, men två aspekter återkommer ständigt: genier är ovanliga, och geni är något som ligger i personligheten. Även de som har talat om geni som "en procent inspiration och nittionio procent transpiration" (Thomas Alva Edison), eller som förmågan och villigheten att anstränga sig under lång tid och för osäker belöning, medger – mer eller mindre uttalat – att det inte är alla som kan och vill ge allt för att belägga en hypotes eller realisera ett ideal.

Det egensinne som geniet utvecklar i förhållande till sin omvärld har sitt pris. Under historiens gång har genier avfärdats som galna eller i alla fall excentriska; de har förlorat familjer och vänner på grund av sitt tunnelseende, och de har förstört sin hälsa genom att försumma de enklaste föreskrifterna för ett sunt liv. Men de har inte sett något alternativ: tanken, skaparkraften, viljan att nå det yttersta låter sig inte undertryckas. Som den engelske poeten Bulwer Lytton, själv mycket medveten om att han ingalunda var något geni, skrev: "Genius does what it must, and talent does what it can."

Få av oss skulle protestera mot påståendet att genierna spelat och spelar en fundamental roll för civilisationens utveckling. Men det finns andra sorters begåvning och förmåga än det ensamma geniets, och utan dem hade han eller hon stått sig slätt. Det är i samspelet mellan geniet och omvärlden som upptäckter nyttiggörs, konstverk sprids och strategier realiseras tack vare insatser – mer eller mindre frivilliga – från det stora flertalet. Genier måste tro på sig själva, annars kan de inte åstadkomma någonting. Men utan andras idoga arbete och tro på värdet av vad geniet åstadkommer är både inspiration och transpiration vanligen förgäves.

Forskningen inom humaniora och teologi undersöker hur det går till när snilleblixtar omsätts i praktiskt mänskligt liv – när övertygelsen om värdet av en insikt blir tillräckligt stark och spridd för att leda till konkreta åtgärder, när kraften hos en lära slår igenom och skapar en massrörelse, och när dikten, musikstycket eller tavlan når de förmedlande kanaler som bär dem ut till en månghövdad publik. Välkommen att vandra med på HT-forskarnas upptäcktsfärder bland genier och andra!

*Professor Marianne Thormählen
Humanistiska och teologiska fakulteterna*

Humanist- och teologdagarna | 17–18 april 2015
Alla föreläsningar äger rum på LUX, Helgonavägen 3, Lund.
Fritt inträde. Hela klasser får gärna boka i förväg för att vara säkra på att få plats. Se programmets baksida för kontaktuppgifter.

Rausingföreläsare 2015 – Sune Nordgren

LÖRDAGEN 18 APRIL | 12.00 | LUX AULA

Konstentreprenör – det är en träffande karaktäristik av Sune Nordgrens engagemang och gärning. Spännande utställningar, upprörda debatter, oväntade sammanhang – det är ständig rörelse runt Sune. Till HT-dagarna 2015 kommer han direkt från New York, där han tillsammans med Norges drottning Sonja inviger en utställning med anknytning till grafikpriset The Queen Sonja Print Award.

Sune Nordgren har varit en vital del av kulturlivet, både i Sverige och internationellt, sedan 1970-talet. Hans meritlista är så omfattande och varierad att den svårigen låter sig sammanfattas. Men några nedslag ger en antydning om spännvidden i hans karriär.

Sune Nordgren är utbildad grafiker från Grafikskolan Forum i Malmö och har studerat

konsthistoria och ekonomisk historia vid Lunds universitet. På 1970-talet startade han tidskriften och förlaget Kalejdoskop och syntes under 1980-talet flitigt som konstkritiker och redaktör/programledare i press, radio och tv. På senare tid har han stått för koncept och inköp av konst till hotell, platser mellan det privata och offentliga.

Under 1990-talet inleddes Sune Nordgrens musei- och konsthallskarriär. Som chef för Malmö konsthall producerade han bland annat utställningen "Särmlingar" 1991. Den vackra katalogen har undertiteln "art brut/outsider art" och det är denna utställningen handlade om – avvikare, särmlingar och deras konst. Frågan om genier och andra, temat för 2015 års HT-dagar, var högst relevant i utställningen 1991 och är fortfarande högaktuell. Det är också ett tema som fortsatt att intressera Sune Nordgren.

Efter tiden på Malmö konsthall följde bland annat ett uppmärksammat chefskap för BALTIC Centre for Contemporary Art i Gateshead, Storbritannien. 2003 rekryterades Sune Nordgren till att skapa ett nytt Nationalmuseum för konst, arkitektur och design i Oslo. Uppgiften innebar kontroversiella sammanslagningar och samlokaliseringar av inarbetade institutioner. Att arbetet också innebar omlokalisering av norska ikoner, verk av genier och/eller särmlingar som Munch med flera, skapade svallvågor i kulturdebatten.

Tillbaka i Sverige var Sune Nordgren projektledare för Vandalorum, ett centrum för konst och design i Värnamo och han skapade Kivik Art Centre på Österlen i Skåne 2007, där han fortfarande är verksam och har sin hemmabas. Här har inte minst debatterna om bygglov för konstverk givit näring åt debatten om konst och konstnärskap. Själv säger Sune Nordgren att en populistisk debatt om folkligt kulturförakt konstrueras av helt andra aktörer än det "folk" som den säger sig representera.

Vare sig skapad av genier eller av andra väcker konst känslor, tankar och reaktioner. Sune Nordgren är van vid att befinna sig i denna storms öga.

Professor Lynn Åkesson

Dekanus, Humanistiska och teologiska fakulteterna

RAUSINGFÖRELÄSARE

Vartannat år hålls Rausingföreläsningen av en forskare inom humaniora, och vartannat år av en nordisk framstående kulturpersonlighet. För föreläsningen utgår ett stipendium ur stiftelsen Elisabeth Rausing's minnesfond.

Se lista med Rausingföreläsare genom tiderna: www.ht.lu.se/rausingforelasare

Programöversikt – fredagen 17 april

9.15–9.40

Torbjörn Forslid och Anders Ohlsson | **Litterära celebriteter som mediala genier – från Selma Lagerlöf till Leif G.W. Persson** | LUX:C121

Pedro de Felipe | **Why are the Winners of the Nobel Prize in Literature Usually Not That Famous?** | LUX:B152

Lisa-Marie Teubler | **Staging Genius – The Secret of Success or What We Can Learn from Reading Charles Dickens** | LUX:B237

Ive Brissman | **Behöver vi experter för att förstå klimatkrisen?** | LUX:B251

10.00–10.25

Jonas Granfeldt och Frida Splendido | **Zlatan – ett flerspråkigt bollgeni** | LUX:C121

Birgitta Berglund | **Mary Wollstonecraft – ett romantiskt geni eller bara en ovanligt intelligent kvinna med skinn på näsan?** | LUX:B152

Anna Flyman Mattsson | **De gömda genierna – om andraspråkselevs möjligheter i skolan** | LUX:B237

Ämma Hildebrand | **Undervisning om sex, sexualiteter och normer i naturkunskapsämnet** | LUX:B251

10.45–11.10

Johan Stenström | **Bellman – från källarpoet till nationalskald** | LUX:C121

Martin Wessbrandt | **Aposteln Paulus och brevöfalskarna** | LUX:B152

Marianne Thormählen | **The Brontë Genius** | LUX:B237

Pelle Söderström | **Alla språkanvändare är genier** | LUX:B251

Samtliga programpunkter äger rum på LUX, Helgonavägen 3

11.00–13.00

Humanistlaboratoriet, motion capture-studion

Visningar 11.00, 11.30, 12.00 & 12.30

Max antal deltagare 20 personer per visning. Först till kvarn gäller.

Motion capture är en teknik för att spela in rörelse i tre dimensioner. Egentligen kan vilka rörelser som helst spelas in, men den används mest för människor. Markörer placeras ut på kroppen och speciella infraröda höghastighetskameror spelar in markörernas position i 3d. Tekniken är mest känd för sin användning i datorspel eller filmer, där den används till att ge liv åt virtuella karaktärer. Men motion capture är mycket användbar även inom forskningen. I Humanistlaboratoriet används den för att studera kroppsspråk och gester, men också för att analysera gamla tiders hantverk, och att ge liv till och förklara historiska händelser.

Humanistlaboratoriet, läsesalen på LUX

Möt en forskare från Humanistlaboratoriet!

Ställ frågor om forskningen som bedrivs i labbet! Kanske vill du anmäla dig som försöksperson till något av experimenten?

Läs mer om Humanistlaboratoriet på: www.humlab.lu.se

11.30–11.55

Peter Andersson | Vad skiljer en galning från ett geni? Om några skånska bygdeoriginal och uppfinningarna som aldrig gick till historien | LUX:C121

Mette Sjölin | Shakespeare och kvinnorna | LUX:B152

Sandra Debreslioska | Discourse in Our Hands | LUX:B237

Tao Thykier Makeeff | The Genius and The Daemon in Neopaganism | LUX:B251

Samtliga programpunkter äger rum på LUX, Helgonavägen 3

13.15–13.40

Erik Hedling | Geniet på bio – Winston Churchill och filmen | LUX:C121

Ingemar Karlsson | Elever med låga prestationer i matematik – bakgrund och orsaker, eller: Hur kan jag prestera bra i matematik? | LUX:B152

Henrik Brissman | Fredsrörelsen och dess intellektuella | LUX:B237

HT-biblioteken | Google – en genialisk stalker? | LUX:B240

14.00–14.25

Moa Goysdotter och Jenny Grönberg-Hernandez | Biohacking – folkbildningsbiologi i den digitala kulturen | LUX:C121

Kenneth Holmqvist | Expertis sedd genom ögonrörelser | LUX:B152

Kiki Lindell | The Genius and the Groupies – Staging and Acting Shakespeare in the Academy | LUX:B237

Ervik Cejvan | Genier och vansinne – Artaud och Bataille | LUX:B240

14.45–15.10

Anders Jarlert | Både geni och "annan": C.W. Skarstedt – den siste romantiske teologen i Lund | LUX:C121

Ingemar Ottosson | När Marx kom till Östasien | LUX:B152

Andreas Hallberg | Arabiska – ett språk för genier, två för alla andra | LUX:B237

15.30–15.55

Robert Willim | Lånta fjädrar? – Om skapande, originalitet och kreativ återanvändning | LUX:C121

Anthony Fiscella | European Genius, the Idea of Freedom, and Everybody Else | LUX:B152

Måns Holst-Ekström | William Klein, Malmös förste stadsarkitekt | LUX:B237

Samtliga programpunkter äger rum på LUX, Helgonavägen 3

Programöversikt – lördagen 18 april

10.00–10.25

Christian Balkenius | **Roboten som spegel av mänsklig intelligens** | LUX:C121

Anna Tornberg | **Forntidens kirurgiska genier – trepanationer från sten- och bronsåldern** | LUX:C126

Rune Söderlund | **”Har inte Gud gjort världens vishet till dårskap?” (1 Kor. 3:20) – Bibelns syn på mänskligt skarpsinne** | LUX:B152

10.40–11.05

Jesper Svartvik | **Conrad Schick – universalgeniet som byggde Jerusalems vackraste hus** | LUX:C121

Johan Östling | **Wilhelm von Humboldt och det moderna universitetet** | LUX:C126

Claes Lindskog | **Kan robotar vara litterära genier?** | LUX:B152

11.20–11.45

Torbjörn Ahlström | **Undersökningen av Peder Winstrups mumie** | LUX:C121

Max Liljefors | **Jackson Pollock – geniet som naturkraft eller kulturprodukt?** | LUX:C126

Katarzyna Herd | **”Vi kan skapa ny historia här” – Performing History in the Football Environment** | LUX:B152

12.00–13.00

Årets Rausingföreläsning av Sune Nordgren | **Särlingar i konsten** | LUX Aula

Fredagen 17 april

Samtliga programpunkter äger rum på LUX, Helgonavägen 3

9.15–9.40

• LUX:C121

LITTERÄRA CELEBRITETER SOM MEDIALA GENIER – FRÅN SELMA LAGERLÖF TILL LEIF G.W. PERSSON

Torbjörn Forslid och Anders Ohlsson

En författares ryktbarhet och genialitet vilar i hög grad på medieberättelserna om henne eller honom. Det gäller för dagens författare såväl som gårdagens. Nobelpristagaren Selma Lagerlöf såg sig själv som något av ett ”firmamärke”. Hon förekommer och används fortfarande i medierna, exempelvis i samband med 150 års-jubileet 2008. Leif G.W. Persson är en helt annan typ av författare. Men de mediala grundförutsättningarna är desamma. Som ledande kriminolog och TV-stjärna laddar han sina romaner med auktoritet och kulturellt kapital.

Torbjörn Forslid och Anders Ohlsson är professorer i litteraturvetenskap vid Språk- och litteraturcentrum.

• LUX:B152

WHY ARE THE WINNERS OF THE NOBEL PRIZE IN LITERATURE USUALLY NOT THAT FAMOUS?

Pedro de Felipe

Who decides the Nobel Prize in literature? Why have there only been thirteen female recipients out of 111? Why did the politician Winston Churchill and the philosopher Bertrand Russell win this literary award? What country or continent do most of the winners come from? What do you need to accomplish to win this prestigious award? This lecture will discuss the Nobel lectures, and who said what and when.

Doktorand i spanska vid Språk- och litteraturcentrum.

Föreläsningen hålls på engelska.

• LUX:B237

STAGING GENIUS – THE SECRET OF SUCCESS OR WHAT WE CAN LEARN FROM READING CHARLES DICKENS

Lisa-Marie Teubler

Charles Dickens is one of the most read authors of all time, but does this qualify him for a spot among the geniuses of this world? What is the foundation of his success, and how

could it be sustained through many generations? This talk will offer reflections on Dickens's success and present reasons why it is still relevant to discuss his work today.

Doktorand i engelska med litteraturvetenskaplig inriktning vid Språk- och litteraturcentrum.
Föreläsningen hålls på engelska.

• LUX:B251

BEHÖVER VI EXPERTER FÖR ATT FÖRSTÅ KLIMATKRISEN?

Ive Brissman

Klimatkrisen ställer oss inför stora och omvälvande utmaning och tvingar oss att ställa frågor om hur vi förstår våra samhällen och människans plats på jorden. Men vem är det egentligen som kan besvara dessa frågor; är det miljöexperterna eller politikerna, eller måste vi alla tillsammans hitta svaren?

Doktorand i religionshistoria vid Centrum för teologi och religionsvetenskap.

10.00–10.25

• LUX:C121

ZLATAN – ETT FLERSPRÅKIGT BOLLGENI

Jonas Granfeldt och Frida Splendido

Att Zlatan Ibrahimovic är en av Sveriges främsta fotbollspelare genom tiderna lär inte ha undgått många. Några har kallat honom ett bollgeni. Genom sin karriär har han spelat i en rad olika europeiska länder och lärt sig många olika språk, nu senast franska. Är Zlatan därmed också ett språkgeni eller är han bara som alla andra när det gäller att lära sig flera språk? Detta föredrag handlar om Zlatans och allas vår genialiska förmåga att bli flerspråkiga och om vad som motiverar oss i språkinläringen.

Jonas Granfeldt är professor i franska vid Språk- och litteraturcentrum. Frida Splendido är doktor i franska och pedagogisk utvecklare vid Humanistlaboratoriet.

• LUX:B152

MARY WOLLSTONECRAFT – ETT ROMANTISKT GENI ELLER BARA EN OVANLIGT INTELLIGENT KVINNA MED SKINN PÅ NÄSAN?

Birgitta Berglund

Mary Wollstonecraft kom under sitt korta liv (1759–1797) att utmana så gott som alla skrivna regler för vad en kvinna kunde eller inte kunde göra. Hur lyckades hon med det?

Var det för att hon var ett geni? Eller var det för att samtiden betraktade henne som ett geni, vilket ledde till att hon kom att stå utanför konvensans regler? Och varifrån fick hon den oräddhet som gjorde att hon själv inte såg några hinder?

Lektor i engelska vid Språk- och litteraturcentrum.

• LUX:B237

DE GÖMDA GENIerna – OM ANDRASPRÅKSELEVERS MÖJLIGHETER I SKOLAN

Anna Flyman Mattsson

De barn som kommer till Sverige idag ska ofta så fort som möjligt ut i ämnena och den "vanliga" klassen – allt i inkluderingens namn. Men vad händer när man ska lära in ett ämne på ett språk man ännu inte behärskar? Och hur ska vi hitta genierna i de här barnen om de inte får chansen att bygga upp grundkunskaperna? I den här presentationen diskuteras andraspråkselevers möjligheter utifrån ett flerspråkighetsperspektiv.

Lektor i svenska som andraspråk vid Språk- och litteraturcentrum.

• LUX:B251

UNDERVISNING OM SEX, SEXUALITETER OCH NORMER I NATURKUNSKAPSÄMNET

Åmma Hildebrand

År 2011 infördes nya ämnesplaner i gymnasieskolan och ett ämne som ändrades mycket var naturkunskap. Naturkunskapsämnet ändrades bland annat till att innehålla undervisning om sex, sexualiteter och normer. Min forskning fokuserar på hur detta faller ut i en verklighet. Denna verklighet närmar jag mig genom kvalitativa intervjuer med naturkunskapslärare och klassrumsobservationer. Min föreläsning under HT-dagarna kommer dock att ha ett fokus på sexualupplysningens historia i Sverige.

Doktorand i utbildningsvetenskap vid Institutionen för utbildningsvetenskap.

10.45–11.10

• LUX:C121

BELLMAN – FRÅN KÄLLARPOET TILL NATIONALSKALD

Johan Stenström

Carl Michael Bellman uppskattades av sin samtid. Han uppträdde vid Gustav III:s hov och hans visor spreds bland allmogen som skillingtryck. Han betraktades mer som "entertainer" än som seriös poet. Det stora erkännandet kom inte förrän efter hans död. Bellmans geni

ligger bland annat i att han på ett naturligt sätt kan blanda högt och lågt. Han tillhörde sin samtids populärkultur men blev med tiden nationalskald.

Professor i litteraturvetenskap vid Språk- och litteraturcentrum.

• LUX:B152

APOSTELN PAULUS OCH BREVFÖRFALSKARNA

Martin Wessbrandt

Enligt vissa var aposteln Paulus, och inte Jesus, det religiösa geni som verkligen grundade kristendomen. Hans inflytande inom den tidigkristna rörelsen visas bland annat genom att ett antal brev förfalskades i hans namn: brev som skulle komma att betraktas som äkta och så småningom inkluderas i Nya testamentet. Att lyckas genomföra ett sådant bedrägeri kräver förstås ett stort mått av skicklighet – kanske till och med en viss genialitet. Men vilka var då dessa brevörfalskare? Vad ville de uppnå? Och hur har de påverkat bilden av Paulus?

Doktorand i Nya testamentets exegetik vid Centrum för teologi och religionsvetenskap.

• LUX:B237

THE BRONTË GENIUS

Marianne Thormählen

Fram till en bit in på 1900-talet var det äldsta Brontësystemen Charlotte, författaren till succéromanen *Jane Eyre*, som blev omtalad som geniet från Haworth; senare tider har framhävt mellansystemen Emily, med romanen *Wuthering Heights*, delvis på Charlottes bekostnad. Lillasyster Anne har stått i deras skugga – oförtjänt, anser föredragshållaren, som visar att alla tre systrarna har del i den märkliga eruption av litterär begåvning som ägde rum i en vindpinad prästgård i Yorkshire vid 1800-talets mitt.

Professor i engelska med litteraturvetenskaplig inriktning vid Språk- och litteraturcentrum.
Föreläsningen hålls på engelska.

• LUX:B251

ALLA SPRÅKANVÄNDARE ÄR GENIER

Pelle Söderström

En sak den mänskliga hjärnan oftast klarar av utan problem är att förstå talat språk – en mycket komplex uppgift. Forskning har visat att vi använder oss av ett smart trick för att åstadkomma detta; vi försöker hela tiden förutsäga vad någon kommer att säga. Jag kommer att berätta om en studie där vi fann att svenskar kan förutsäga hur ett ord kommer sluta på bara någon tiodels sekund, t.o.m. ord de aldrig hört förut!

Doktorand i allmän språkvetenskap vid Språk- och litteraturcentrum.

11.00–13.00

Humanistlaboratoriet – läs mer på sidan 6

Motion capture-studion – visningar 11.00, 11.30, 12.00 och 12.30. Max antal deltagare 20 personer per visning. Först till kvarn gäller.

Läsesalen 11.00–13.00 – möt en forskare från Humanistlaboratoriet! Ställ frågor och kanske du vill skriva upp dig som försöksperson för experiment som bedrivs i labbet?

Läsesalen – filmvisningar av Humanistlaboratoriets utrustning och metoder.

11.30–11.55

• LUX:C121

VAD SKILJER EN GALNING FRÅN ETT GENI? OM NÅGRA SKÅNSKA BYGDEORIGINAL OCH UPPFINNINGARNA SOM ALDRIG GICK TILL HISTORIEN

Peter Andersson

Det finns många berättelser om originalen och särlingarna som befolkade den svenska landsbygden på 1800- och tidigt 1900-tal. Men vari bestod deras avvikelse egentligen och vad höll de på med? I det här föredraget berättas om de mest uppfinningsrika och företagsamma originalen, som gjorde tappra försök att följa med i den snabba tekniska utvecklingen. Vi får anledning att fråga oss om det inte krävs lite galenskap för att förändra världen.

Forskare i historia vid Historiska institutionen.

• LUX:B152

SHAKESPEARE OCH KVINNORNA

Mette Sjölin

De senaste decennierna har Shakespeare som manligt "geni" fått representera en patriarkal kraft i ett antal feministiska teaterpjäser, trots att han under sin livstid inte hade den genistatus han har idag. Hans dramatik har också den senaste tiden fått en hel del kritik av kvinnliga teaterarbetare för könsfördelningen i rollistorna, trots att Shakespeare också ofta nämns som en författare med många starka kvinnoproller. Vad är egentligen förhållandet mellan Shakespeares kvinnliga roller, dagens Shakespeareskådespelerskor och feministisk teater?

Doktorand i engelska med litteraturvetenskaplig inriktning vid Språk- och litteraturcentrum.

• LUX:B237

DISCOURSE IN OUR HANDS

Sandra Debreslioska

When people tell stories, they do not just use conventional language, they also use gestures. In fact, gestures are part of language and therefore also play a role in producing a coherent piece of discourse. More specifically, speakers use gestures to signal new information expressed by nouns (e.g. "the fairy") but they do not use gestures when talking about old information expressed by pronouns (e.g. "she"). The construction of a coherent stretch of discourse is thus mirrored in the use of gestures.

Doktorand i lingvistik vid Språk- och litteraturcentrum.

Föreläsningen hålls på engelska.

• LUX:B251

THE GENIUS AND THE DAEMON IN NEOPAGANISM

Tao Thykier Makeeff

In our time, genius refers to a great intellect, while the popular idea about a daemon is a malignant spirit. In antiquity however, these words had different meanings than today. The Greek *Daemon* and the Roman *Genius* could be a nature spirit, a messenger, the inspirational essence of a human being or the residing spirit of a place, the *Genius Loci*. This presentation discusses the role of *Daemon* and *Genius* in modern Greek and Roman Neopaganism.

Doktorand i religionshistoria vid Centrum för teologi och religionsvetenskap.

Föreläsningen hålls på engelska.

13.15–13.40

• LUX:C121

GENIET PÅ BIO – WINSTON CHURCHILL OCH FILMEN

Erik Hedling

Få av hans biografer har lyckats redogöra för Winston Churchills utomordentliga intresse för filmen. Han lät under kriget installera biografer i alla sina residens och efter det andra världskriget installerades en på hans lantställe Chartwell, söder om London. Här berättas både om de många filmer han avnjöt och därtill om de spelfilmer och TV-serier som efter hans död kom att göras om honom.

Professor i filmvetenskap vid Språk- och litteraturcentrum.

• LUX:B152

ELEVER MED LÅGA PRESTATIONER I MATEMATIK – BAKGRUND OCH ORSAKER, ELLER: HUR KAN JAG PRESTERA BRA I MATEMATIK?

Ingemar Karlsson

Problemet att hitta en lämplig definition av begreppet dyskalkyli har relevans för hur vi kan ge lämplig hjälp till elever med särskilda utbildningsbehov i matematik. Jag strävar efter att ge en teoretisk bakgrund till termen dyskalkyli och fokusera på vilket sätt detta koncept och olika kognitiva svårigheter är vetenskapligt etablerade i internationell forskningslitteratur.

Doktorand i utbildningsvetenskap vid Institutionen för utbildningsvetenskap.

• LUX:B237

FREDSRÖRELSEN OCH DESS INTELLEKTUELLA

Henrik Brissman

Freds rörelsen under 1900-talet har ofta engagerat och aktiverat forskare, författare, konstnärer, musiker och andra intellektuella. Fredsfrågor har i regel en existentiell och tydlig politisk dimension. Kampen mot krig, kärnvapen, vapenexport och värnplikt utgör de mest centrala frågorna, vilka har engagerat bland annat Bertrand Russell, Elin Wägner och E.P. Thompson, men det är frågor som berör oss alla.

Forskare i idé- och lärdoms historia vid Institutionen för kulturvetenskaper.

• LUX:B240

GOOGLE – EN GENIALISK STALKER?

Google blir en allt större del i vår vardag och är många människors startpunkt för att hitta daglig information. Google känns inte sällan som en genialisk tjänst, som nästan alltid vet vad vi söker efter, till och med när vi stavar fel. Men hur kan Google veta vad just DU söker efter och hur påverkar våra digitala spår Google?

Bibliotekarier från HT-biblioteken ger dig en inblick i Googles universum med en genomgång av tjänster, tekniker och smarta tips.

14.00–14.25

• LUX:C121

BIOHACKING – FOLKBILDNINGSBIOLOGI I DEN DIGITALA KULTUREN

Moa Goysdotter och Jenny Grönberg-Hernandez

Allt mer biologiska data läggs ut öppet för en allmänhet att på olika sätt använda. Vissa vet det inte, vissa gör konst av dem och andra använder dem för att göra biologisk forskning

i garage, källare och klubblokaler. *Biohacking* uppstod 2005 i USA. Under de senaste åren har intresset för rörelsen ökat explosionsartat. I folkbildningsanda träffas biohackers världen över för att analysera DNA och bygga labbutrustning. Men vad händer när biologivetenskapen flyttas ut från institutionerna och "de andra" börjar forska biologivetenskapligt?

Moa Goysdotter är lektor i digitala kulturer och visuella studier vid Institutionen för kulturvetenskaper. Jenny Grönberg-Hernandez är doktor i medicinsk immunologi och safety specialist på AstraZeneca.

• LUX:B152

EXPERTIS SETT GENOM ÖGONRÖRELSER

Kenneth Holmquist

Ögonrörelser är en av de bästa metoderna vi har för att undersöka neurokognitiva processer. Expertisstudier är ett hett ämne i eye tracking-laboratorier världen över. Ögonrörelser hos noviser skiljer sig från dem hos experter inom konst, luftfart, schack, bilkörning, vetenskaplig problemlösning, undervisning och mer. I detta föredrag kommer jag att presentera utvalda exempel på forskning där ögonrörelser visar expertis och presentera några av de förklaringar för hur expertis ändrar ögonrörelser.

Forskare i Humanistlaboratoriet.

• LUX:B237

THE GENIUS AND THE GROUPIES – STAGING AND ACTING SHAKESPEARE IN THE ACADEMY

Kiki Lindell

I cirka femton år har ämnet engelska vid Lunds universitet erbjudit sina grundstudenter en valbar kurs som går ut på att man sätter upp en pjäs av Shakespeare, med en lärare som regissör och studenterna som skådespelare. Många av studenterna utvecklar under kursen ett livslångt Shakespeareberoende. Föreläsningen illustrerar hur den processen går till, med många roande exempel från olika uppsättningar under årens lopp.

Lektor i engelska vid Språk- och litteraturcentrum.

Föreläsningen hålls på engelska.

• LUX:B240

GENIER OCH VANSINNE – ARTAUD OCH BATAILLE

Ervik Cejvan

Antonin Artaud och George Bataille var mystiker, poeter och anti-filosofier. Kanske var Artaud som spenderade en del av sitt liv på mentalsjukhus ett missförstått geni. Eller bara galen? Kanske var Batailles verk ett genialiskt sätt att möta en galenskap som förföljt honom sedan barndomen. Kan vi likställa deras kontroversiella verk, inspirerade av vansinnets

överdrifter och överträdelser, med geniets förmåga att bryta tänkandets etablerade normer? Är överträdelse och nytänkande två sidor av samma mynt?

Doktorand i religionsfilosofi vid Centrum för teologi och religionsvetenskap.

14.45–15.10

• LUX:C121

BÅDE GENI OCH "ANNAN": C.W. SKARSTEDT – DEN SISTE ROMANTISKE TEOLOGEN I LUND

Anders Jarlert

Professor Carl Wilhelm Skarstedt (1815-1908) var den siste professorn vid teologiska fakulteten med tjänster i såväl exegetik och dogmatik som praktisk teologi och kyrkohistoria. J.H. Thomander var hans ideal. Som psalmförfattare lever han än, både i Sverige och i USA. Han var känd för sina många ordlekar, även i akademiska sammanhang. Som kyrkohistoriker reagerade han mot hegelianism och katolicism och var före sin tid som källforskare.

Professor i kyrkohistoria vid Centrum för teologi och religionsvetenskap.

• LUX:B152

NÄR MARX KOM TILL ÖSTASIEN

Ingemar Ottosson

Efter Kinas och Japans "öppnande" under 1800-talet utsattes östra Asien för massiv kulturell och ideologisk påverkan från väst. De ledande europeiska tänkarna översattes till östasiatiska språk. En av dem var Karl Marx, på kinesiska Makesi och på japanska Marukusu. Hans budskap skulle få helt olika genomslag i Kina respektive Japan. Här presenteras de ganska okända omständigheterna kring lanseringen av socialismens lärofader i Östasien.

Docent i historia och knuten till områdesstudierna vid Språk- och litteraturcentrum.

• LUX:B237

ARABISKA – ETT SPRÅK FÖR GENIER, TVÅ FÖR ALLA ANDRA

Andreas Hallberg

Arabiska anses i allmänhet, även av araber, vara ett utomordentligt svårt språk. En viktig orsak till att arabiska beskrivs på det sättet är den stora skillnaden mellan den arabiska som används i skrift och som man lär sig i skolan, och den arabiska som används i vardagligt tal och som araber lär sig som barn. Arabiska blir svårt när bara den ena av dessa, den som används minst, framställs som den enda korrekta och riktiga arabiskan.

Doktorand i semitiska språk vid Språk- och litteraturcentrum.

15.30–15.55

• LUX:C121

LÅNTA FJÄDRAR? – OM SKAPANDE, ORIGINALITET OCH KREATIV ÅTERANVÄNDNING*Robert Willim*

Inom konst, musik och andra former av skapande pågår ett ständigt samspel mellan de som skapar och den teknik eller de verktyg och redskap som används. Vilket skapande möjliggör egentligen olika tekniker och teknologier? Följ med på en resa som utforskar samspelet mellan skapare och teknik. Nedslag görs bland 1800-talets Claude-glas och de sociala nätverkens Instagram-filter, samt bland idéer om unika musikaliska ljud, oljud och den digitala teknikens potential för såväl nyskapande som plagiat.

Lektor i etnologi vid Institutionen för kulturvetenskaper.

• LUX:B152

EUROPEAN GENIUS, THE IDEA OF FREEDOM, AND EVERYBODY ELSE*Anthony Fiscella*

The conventional understanding within political philosophy is that Europeans invented the idea of "freedom" and have subsequently gifted the world with this amazing concept that most languages did not even have a word for — much less political institutions to match. This presentation challenges that basic assumption and examines an alternative perspective instead: that the socially constructed "myth of freedom" has supplanted European conceptions of God as primary deity and enabled exclusion of indigenous conceptions of social order across the world.

Doktorand i religionshistoria vid Centrum för teologi och religionsvetenskap.

Föreläsningen hålls på engelska.

• LUX:B237

WILLIAM KLEIN, MALMÖS FÖRSTE STADSARKITEKT*Måns Holst-Ekström*

Ett tema inom humanistiska ämnen har under minst 15 år varit kritik av kanon. Man kan dock se att denna kritik har haft mycket litet genomslag hos en bredare allmänhet. Frågan är varför. Temat "genier" och behovet av att utnämna stjärnor inom alla möjliga fält tycks större än någonsin. För egen del tänker jag på öppningen för "de andra". Varför blir till exempel en arkitekt som William Klein bortglömd? Är det relaterat till att han inte byggde så mycket, inte särskilt stort och lokalt? Att han var högst aktiv i Malmö stads utveckling, men att spåren inte är de som man mäter storhet efter?

Universitetsadjunkt i konsthistoria och visuella medier vid Institutionen för kulturvetenskaper.

Lördagen 18 april

Samtliga programpunkter äger rum på LUX, Helgonavägen 3

10.00–10.25

• LUX:C121

ROBOTEN SOM SPEGEL AV MÄNSKLIG INTELLIGENS*Christian Balkenius*

När man idag försöker få robotar att utföra vardagliga uppgifter, som att duka av ett bord eller vika tvätt, vänder det upp och ner på vår uppfattning om intelligens. Hur kommer det sig att maskiner kan spela schack, komponera musik och lösa matematiska problem, men inte kan se skillnad på ett ansikte och en skjorta? Och vad händer när maskinerna i framtiden klarar även dessa "enkla" uppgifter?

Professor i kognitionsvetenskap vid Filosofiska institutionen.

• LUX:C126

FORNTIDENS KIRURGISKA GENIER – TREPANATIONER FRÅN STEN- OCH BRONSÅLDERN*Anna Tornberg*

Att utföra trepanationer, d.v.s. att kirurgiskt göra ett hål i skallen, har en lång historia och omnämns redan av Hippokrates. Här redogörs för exempel på trepanationer utförda under sten- och bronsåldern, framförallt från södra Sverige. Hur har forntidens hjärnkirurger gått tillväga och vilken funktion hade trepanationen? Var syftet med trepanationen rituellt eller medicinskt och kunde människor överleva den här typen av ingrepp? Är det exempel på medicinsk expertis vi ser i skelettmaterialet: forntidens kirurgiska genier?

Doktorand i historisk osteologi vid Institutionen för arkeologi och antikens historia.

• LUX:B152

"HAR INTE GUD GJORT VÄRLDENS VISHET TILL DÅRSKAP?" (1 KOR. 3:20) – BIBELNS SYN PÅ MÄNSKLIGT SKARPSINNE*Rune Söderlund*

Medan många extremt skarpsinniga personer är kända från det gamla Grekland, är Bibeln påfallande återhållsam då det handlar om att framhålla enskilda människors intellektuella begåvning. Såsom framgår av berättelsen om tornbygget i Babel, kan den mänskliga begåvningen t.o.m. ses som något farligt. I Nya testamentet är det framför allt i samband med frälsningsfrågan som mänsklig snillrikhet anses vara betydelselös. I svensk idéhistoria möter

dock, hos E.G. Geijer och Nathan Söderblom, försök att även från kristen utgångspunkt positivt värdera historiens "snillen".

Docent i dogmatik med symbolik vid Centrum för teologi och religionsvetenskap.

10.40–11.05

• LUX:C121

CONRAD SCHICK – UNIVERSALGENIET SOM BYGGDE JERUSALEMS VACKRASTE HUS

Jesper Svartvik

Arkitekten, arkeologen och stadsplaneraren Conrad Schicks betydelse för Jerusalem under 1800-talet kan inte överbetonas. Han föddes 1822 i Tyskland, flyttade till Jerusalem när han var bara 24 år och verkade där till sin död 1901. Han ritade några av de första stadsdelarna utanför stadsmurarna, och dessutom många skolor, sjukhus, kapell och andra byggnader, bland andra sin egen bostad, som i en tävling utsågs till Jerusalems vackraste hus. Denna berömda byggnad, som på hebreiska kallas Beit Tavor ("Tabors hus"), rymmer idag Svenska teologiska institutet med vilket Lunds universitet samarbetar. Föreläsningen tecknar konturerna av en av Jerusalems mest fascinerande och mest inflytelserika gestalter under 1800-talet.

Professor i religionsteologi vid Centrum för teologi och religionsvetenskap och vid Svenska institutet i Jerusalem.

• LUX:C126

WILHELM VON HUMBOLDT OCH DET MODERNA UNIVERSITETET

Johan Östling

År 1810 grundades Berlinuniversitetet. Det skulle snart bli ryktbart och bli urtypen för det moderna universitetet. Än i dag utgör dess idéer om bildning, frihet och föreningen forskning–utbildning bärande akademiska värden. Bakom dessa ideal stod Wilhelm von Humboldt. Hur kunde denne preussiske ämbetsman, som inte hade gått i skolan och aldrig avslutat sina studier, lägga grunden till ett nytt universitetssystem? Färs forskning ger en fascinerande bild av uppkomsten och förvandlingen av Humboldttraditionen.

Docent i historia och Pro Futura-forskare vid Historiska institutionen.

• LUX:B152

KAN ROBOTAR VARA LITTERÄRA GENIER?

Claes Lindskog

När man funderar på vad eventuella besökande utomjordingar skulle säga om mänskligheten är det lätt att börja tänka på våra genier. Visst har vi bidragit med en massa elände till världen, men vi har också försett universum med Shakespeare, Dante, Tolkien... Vi tänker oss litterära genier som en sorts superhjältar vars kraft är att kunna skapa något helt nytt och perfekt bara av våra gamla slitna ord. Men vad händer med det mänskliga geniet när robotar börjar kunna programmeras till att skriva och läsa litteratur?

Lektor i engelska vid Språk- och litteraturcentrum.

11.20–11.45

• LUX:C121

UNDERSÖKNINGEN AV PEDER WINSTRUPS MUMIE

Torbjörn Ahlström

Peder Winstrup (1605-1679) var en mångsysslare - professor, hovpredikant åt den danske kungen, biskop och initiativtagaren till Lunds universitet, tillika universitetets kansler. Skickligt navigerande han i denna orostid mellan ett revanschsuget Danmark och ett stormaktsträvande Sverige. Under 2014 flyttades kistan med Winstrups stoft från Domkyrkan till Lunds Universitets Historiska Museum, där flera olika undersökningar påbörjades. Här kommer resultaten från dessa undersökningar av mumien att presenteras.

Professor i historisk osteologi vid Institutionen för arkeologi och antikens historia.

• LUX:C126

JACKSON POLLOCK – GENIET SOM NATURKRAFT ELLER KULTURPRODUKT?

Max Liljefors

Genialitet förväntas vara en inre kraft som driver konstnären att skapa. Geniet kräver motstånd för att blomma. Men brottet mot konventionen kan vara vad publiken förväntar sig. Då har konstnären vinden i ryggen, också när han går mot strömmen. Den amerikanska konstnären Jackson Pollock (1912-1956) personifierade geni-mytens dubbla ansikte. Hans *action*-måleri verkade springa ur skapandets urkälla. Bilderna av Pollock har sedan lagts

över varandra: heroisk legend eller navelskådande manschauvinist, nyligen porträtterad av Hollywood. Vad säger Pollock oss idag om konstnärsgeniet?

Professor i konsthistoria och visuella studier vid Institutionen för kulturvetenskaper.

• LUX:B152

”VI KAN SKAPA NY HISTORIA HÄR” – PERFORMING HISTORY IN THE FOOTBALL ENVIRONMENT

Katarzyna Herd

In this research project I explore how history is constructed, used and performed, and what this process leads to in the Swedish club football. Throughout a soccer league season one can observe how emotional attachment is spontaneously created in the context of collective memory that makes up the official history of the clubs. This process exemplifies how history is used in a specific socially constructed space. Further, constant reworking of the past highlights the flexibility of the concept of history.

Doktorand i etnologi vid Institutionen för kulturvetenskaper.

Föreläsningen hålls på engelska.

12.00–13.00

• LUX Aula – årets Rausingföreläsning med Sune Nordgren

SÄRLINGAR I KONSTEN

Jag bodde i Lund och gav ut min konsttidskrift Kalejdoskop. Det femtonde numret efter en brokig start 1975 handlade om Särilingar i konsten. Så har det fortsatt. I snart 40 år har jag sökt konstnärerna vid sidan av allfarvägen. De inspirerade, de besatta och de otyglade. Dessa outsiders som skapat ”rå konst” och som inte gått att rangera in på de redan uppkörda spåren. Det som Ekelöf i dikten De folkhemske försvarar som ”fantasisnusk”. Jag vill i den här föreläsningen ge en bakgrund med hjälp av klassikerna, men fokusera på några svenska banbrytare.

Övriga programpunkter

Humanistlaboratoriet – läs mer på sidan 6

Motion capture-studion – visningar 11.00, 11.30, 12.00 och 12.30. Max antal deltagare 20 personer per visning. Först till kvarn gäller.

Läsesalen 11.00–13.00 – Ställ frågor om forskningen som bedrivs i labbet! Kanske vill du anmäla dig som försöksperson till något av experimenten?

Läsesalen – filmvisningar av Humanistlaboratoriets utrustning och metoder.

Börja lördagen med kaffe och kaka i Café LUX

Café LUX håller öppet också på lördagen den 18 april. Då bjuder Humanistiska och teologiska fakulteterna på kaffe och kaka till de första föreläsningarna.

Bokförsäljning

Biblioteket ordnar bokförsäljning i foajén. Välj bland nya publikationer av forskare inom humaniora och teologi och utgallrade dubletter. Glöm inte att ta med kontanter, vi har inte möjlighet att ta betalt med kort.

Utställning i biblioteket

Kolla vilka genier som gömmer sig i bibliotekets samling!

Översiktskarta – LUX plan 1 & 2

